

Міністерство освіти і науки України  
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка  
Факультет іноземної філології  
Кафедра англійської мови

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістра

з теми: **«ВЕРБАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО КОЛОРИТУ  
В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ РОМАНІ  
ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ  
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЕНА БРАУНА «ВТРАЧЕНИЙ СИМВОЛ»)»**

Виконав: студент 2 курсу групи Ang1-M19,  
спеціальності 014 Середня освіта  
(Мова і література (англійська) за освітньо-  
професійною програмою Середня освіта  
(Англійська мова і зарубіжна література),  
додаткова спеціальність Середня освіта  
(Мова і література (німецька)  
**Годованюк Павло Володимирович**

Керівник: **Барбанюк О. О.**,  
кандидат філологічних наук, доцент  
кафедри англійської мови

Рецензент: **Трофименко А. О.**,  
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент  
кафедри іноземних мов

## Зміст

<b>ВСТУП.....</b>	<b>3</b>
<b>РОЗДІЛ 1. НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ КОЛОРИТ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ .....</b>	<b>6</b>
1.1 Трансляція національної своєрідності як основа міжкультурної комунікації.....	6
1.2 Романи Д. Брауна як об’єкт літературознавчих та лінгвістичних розвідок	10
1.2.1 Трансформація роману на сучасному етапі розвитку літературних жанрів .....	10
1.2.2 Жанрова своєрідність творчого доробку Д. Брауна .....	13
1.2.3 «Втрачений символ» як яскравий приклад сучасного роману.....	17
Висновок до розділу.....	25
<b>РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЇ ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СВОЄРІДНОСТІ .....</b>	<b>27</b>
2.1 Реалії: проблеми дефініції.....	27
2.2 Типологія реалій у сучасних мовознавчих студіях .....	29
2.3 Лінгвокультурні реалії з позицій перекладознавчої науки.....	37
Висновок до розділу.....	45
<b>РОЗДІЛ 3. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО КОЛОРИТУ ТА ЙОГО ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ .....</b>	<b>47</b>
3.1 Культурно-специфічний лексичний потенціал роману Д. Брауна «Втрачений символ».....	47
3.2 Лексичні трансформації як обов’язкова умова перекладу художнього тексту .....	59
3.3 Аналіз перекладацьких трансформації у романі «Втрачений символ».....	63
Висновок до розділу.....	72
<b>ВИСНОВКИ .....</b>	<b>74</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....</b>	<b>76</b>
<b>ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ .....</b>	<b>85</b>

## ВСТУП

Розвиток сучасної художньої творчості письменників «пов'язаний зі зміною сформованих жанрів і створенням нових». Вітчизняні та зарубіжні критики (А. М. Горбунова, Н. А. Купина, М. А. Литовська, Н. А. Ніколіна, J. G. Sawelty) відзначають «появу великої кількості якісних творів, розрахованих на масового читача» [16; 24; 35]. Одним з яскравих та представників сучасної масової літератури є Ден Браун (Dan Brown). Результатом такої популярності творів письменника стали переклади його романів на різні мови світу.

**Актуальність.** Сучасний підхід до перекладу нової англомовної літератури є сьогодні відкритим питанням, що вимагає уважного вивчення. Невід'ємною частиною аналізу змістовної структури художнього твору є виявлення та інтерпретація культурно-специфічних смислів, втілених автором оригінального тексту і їх трансляція у авторів перекладів. Особливості однієї національної спільноти складають національну своєрідність, яке знаходить своє відображення в мові літературного твору. Вивчення національного колориту і лексичних засобів, що його віддзеркалюють, є необхідним для більш повного і глибокого розуміння оригіналу, можливостей їх адекватного перекладу, здійснення міжкультурної комунікації та сприянню діалогові культур. Національно-культурний колорит є важливою складовою будь-якого художнього твору.

Теоретичним і практичним питанням дослідження культурно маркованої лексики як засобу віддзеркалення національно-культурного колориту присвячено праці Л. Бархударова [9], Г. Томахіна [68], А. Швейцера [91], Є. Верещагіна [18], В. Виноградова [20], В. Коптілова [38], О. Федорова [72].

**Мета** дослідження – з'ясувати своєрідність віддзеркалення національно-культурного колориту в сучасному англомовному романі та його трансляції українською мовою.

**Матеріалом** дослідження слугує відомий роман американського письменника сьогодення Дена Брауна (Lost Symbol) «Втрачений символ» та його україномовний відповідник у перекладі Володимира Горбатька.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- з'ясувати поняття національно-культурного колориту та шляхи його вербалізації в англomовному романі сучасності;
- висвітлити своєрідність вживання лексики, що має у своїй змістовній структурі культурний компонент;
- проаналізувати лексичні трансформації, які були застосовані при перекладі роману Дена Брауна «Втрачений символ»;
- здійснити якісні та кількісні підрахунки.

Для вирішення поставлених завдань було застосовано такі **методи** лінгвістичного аналізу: на етапі опрацювання теоретичного матеріалу використовувались такі загальнонаукові методи, як аналіз, синтез, порівняння, на етапі опрацювання фактичного матеріалу застосовувались метод суцільної вибірки, компонентний аналіз та описовий та кількісний методи.

**Об'єктом** дослідження є культурно-специфічні смисли, втілені автором оригінального тексту та їх трансляція українською мовою.

**Предметом** дослідження є лексичні труднощі, які виникли при перекладі роману Дена Брауна «Втрачений символ» та їх подолання, шляхом застосування трансформацій.

**Практична цінність роботи** полягає в тому, що її теоретичні положення та емпіричні результати можуть застосовуватись у викладанні курсів з практики перекладу, лексикології, інтерпретації тексту, практиці викладання англійської мови.

Наукове дослідження було **апробоване** на студентських наукових конференціях: VIII Міжнародній студентській Інтернет-конференції «Англійська мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти», 1 – 7 квітня 2020 р.; Звітній науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками науково-дослідної роботи у 2019 – 2020 навчальному році (Кам'янець-Подільський, квітень 2020 р.).

Основні результати дослідження відображено у публікаціях:

1. Годованюк П. До проблеми класифікації національно-маркованої лексики. *Матеріали VIII Міжнародної студентської Інтернет-конференції «Мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти»*. Кам'янець-Подільський: 1 – 7 квітня 2020, С. 122 – 126.

2. Годованюк П. В. Концептосфера романів Дена Брауна. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Випуск 13. Кам'янець Подільський: Видавець Панькова А. С. 2020. С. 13 – 16.

**Обсяг і структура роботи.** Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та джерел ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг роботи складає 85 сторінок.

**У вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, визначено його мету й завдання, об'єкт і предмет, методи аналізу матеріалу, розкрито практичну цінність роботи, наведено дані про апробацію роботи та публікації за темою дипломної роботи.

**У першому розділі** йдеться про поняття національно-культурного колориту художнього тексту загалом, його роль та значення в романі Дена Брауна «Втрачений символ» зокрема.

**У другому розділі** здійснено аналіз та узагальнення існуючих позицій стосовно сучасних підходів до розуміння власне поняття «реалія», її дефініцій та класифікацій від різними кутами зору.

**У третьому розділі** здійснено аналіз лексичних одиниць на позначення національного-культурного колориту, виокремлено лексичні трансформації, якими послуговується перекладач для відтворення реалій на позначення національно-культурного колориту.

**У загальних висновках** наведені основні підсумки дипломної роботи та окреслено перспективні напрями подальших наукових розробок.

**Список використаних джерел** складає 110 позицій.

## ВИСНОВКИ

Текст художнього твору – це текст, головною метою якого є естетична дія на читача або на слухача. Національний колорит є важливою складовою будь-якого твору. Транслювати національну своєрідність твору-оригіналу для автора – завдання особливих труднощів.

Передача національно-культурної своєрідності – це завдання, що виконується не тільки і, можливо, не стільки за рахунок різних прийомів передачі інформації засобами мови, скільки творчим відтворенням всього ідейно-художнього змісту твору, передачею світовідчуття автора, його стилю і манери письма засобами рідної мови.

Реалії – це моно- і полілексемні одиниці, основне значення яких уміщає традиційно закріплений за нею комплекс етнокультурної інформації, чужої для об'єктивної дійсності мови-сприймача. Реалії – це як предмети, що не мають аналогів в інших культурах, так і лексичні одиниці, що їх позначають. Існує значна кількість підходів до класифікації реалій, зокрема, відповідно до їх структури, ступені унікальності референтів реалій як елементів культури певної культурно-генетичної спільності щодо іншої, відповідно до місцевого поділу, з історико-семантичного погляду, лексико-тематична класифікація, комплексні.

Залежно від способу передачі і ступеня збереження змісту, форми і колориту виділяють чотири основні групи прийомів передачі реалій: прийоми механічної передачі реалій, прийоми створення нового слова, прийоми роз'яснення та прийоми уподібнення. Вибір способу перекладу реалії залежить від характеру тексту, важливості реалії у контексті, мови оригіналу та мови перекладу, читача перекладу, а також історичного періоду, в який здійснюється переклад.

Для отримання повного уявлення про поняття реалій, було роглянуто різноманітні підходи до класифікацій та погляди на структуру реалій. Відповідно до предметного поділу, як основу класифікації, запропонованої відомими болгарськими дослідниками С. Влаховим і С. Флоріним, в романі Дена Брауна «Втрачений символ» виокремлено географічні реалії, етнографічні реалії та

громадсько-політичні реалії. Найбільш вживаними є одиниці на позначення «етнографічних реалій» (48,5%). Не менш чисельною є група «громадсько-політичних реалій» (47,9%), це цілком виправдано, адже дія роману відбувається у адміністративному центрі США і автор задля створення особливої атмосфери використав лексичні одиниці на позначення вулиць, частин міста, будівель, навчальних закладів та організацій Вашингтона. Менш чисельною є група «географічних реалій» (3,6%), що вказує на їх незначущість у даному романі (на противагу іншим романам про професора Ленгдона), адже дія відбувається впродовж 12 годин у одному місті.

Використання тільки одного прийому при перекладі реалій може бути причиною неправильного сприйняття, перевантаження іншомовними словами, втрати національного колориту чи збіднення змісту; отже, слід використовувати декілька засобів для адекватного перекладу.

Аналізуючи лексичні перекладацькі трансформації використані при перекладі реалій, було виявлено, що найбільш застосованими є транскрипція та калькування, а найменш – адаптація та конкретизація. Такий результат спричинено наявністю великої кількості етнографічних та громадсько-політичних реалій, які вимагають такий спосіб перекладу.

При відтворенні в україномовному перекладі здійсненому В. Горбатько реалій роману Дена Брауна «Втрачений символ» використовуються такі лексичні трансформації: калькування – 48,5%, застосовується тоді, коли у мові перекладача є відповідні предмети чи особи, які несуть те ж саме значення; для відтворення власних назв автор послуговується такою лексичною трансформацією як транскодування – 44%, яка використовується при відтворенні всесвітньо відомих реалій, коли переклад лише графічної чи фонетичної форми реалії може бути достатньою для адекватного розуміння реалії потенційним читачем; генералізація – 5,1%, та конкретизація – 0,5%, надає змогу зрозуміти, що саме вкладає автор у значення тої чи іншої конструкції; адаптація – 1,7%.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абабілова Н., Усачева І. Реалія як об'єкт досліджень вітчизняних та зарубіжних перекладознавців. *Мовознавство*. 2017. № 2 (28). С. 49.
2. Аксенова Г. Н. Язык, культура и бытийная картина мира. *Язык и культура: библиографический аспект проблемы*. Уфа : РИО Госкомиздата БАССР, 1990. С. 4 – 5.
3. Алексеев А. Я. Художественный образ и перевод. *Вісник*. СумДУ. 2006. Т.1. № 11 (95). С. 126 – 130.
4. Алексеева М. Л. Приемы передачи русских реалий в немецких переводах романов Ф. М. Достоевского. *автореф.* Екатеринбург : 2007. 24 с.
5. Амирян Т. Н. Конспирологический детектив как жанр постмодернистской литературы: Д. Браун, А. Ревазов, Ю. Кристева : *автореф. канд... филол. наук* : 10.01.03. НАН России. Москва : 2012. 25 с.
6. Амирян Т. Н. Роман Д. Брауна «Код да Винчи» как опыт популярного конспирологического детектива. *Литература XX века: итоги и перспективы изучения*. Москва : 2009. С. 314 – 325.
7. Андрієнко Т. П. Стратегії відтворення предметних реалій у перекладі художнього тексту. *Четвертий міжнародний науковий форум. Сучасна англістика: Традиції. Сьогодні. Перспективи. Тези доповідей. за ред. В. О. Самохіної*. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2011. С. 8 – 9.
8. Балод А. Роман – андрогін. URL: <http://www.netslova.ru/balod/ra.html> (дата звернення: 28.11.2020)
9. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). *Международные отношения*, Москва : 1975. 240 с.
10. Бахтин М. М. Эпос и роман (О методологии исследования романа). *Вопросы исследования литературы и эстетики*. Москва : Художественная литература, 1975. С. 447 – 483.
11. Бацевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики. Ф. С. Бацевич. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 2003. 278 с.



12. Бессараб О. В. Роль і значення релігійної тематики в романах Дена Брауна «Янгели та демони» й «Код да Вінчі». *Вестник СевГТУ. Сер. Філологія*. 2008. Вип. 54. С. 3 – 5.
13. Брагина А. А. Лексика языка и культура страны. Москва : Русский язык. 1981. 153 с.
14. Браун Д. Інферно. пер. с англ. В. Горбатько. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. 512 с.
15. Браун Д. Код да Вінчі. пер. з англ. А. Кам'янець. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. 478 с.
16. Браун Д. Янголи та демони. пер. з англ. А. Кам'янець. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2011. 541 с.
17. Вайсбурд М. Л. Реалии как элемент страноведения. *Русский язык за рубежом*. 1972. No 3. С. 16 – 22.
18. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура. Изд. 3-е, перераб. и доп. Москва : 1983. 235 с.
19. Верещагин Е. М., Костомаров В. М. *Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного: монография*. Москва : Русский язык, 1990. 246 с.
20. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва : Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
21. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. Москва : Международные отношения, 1980. 342 с.
22. Гак В. Г. К проблеме соотношения языка и действительности. *Вопросы языкознания*. 1972. No 4. С. 19 – 22.
23. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка: опыт систематизации выразительных средств (2-е издание). Москва : 2012. 376 с.
24. Главные символы английской культуры. URL: <https://nsportal.ru/ap/library/drugoe/2014/11/03/glavnye-simvoly-angliyskoj-kultury> (дата звернення: 15.04.2020)

25. Горбунова А. М. Особенности языка и стиля Дэна Брауна в аспекте перевода : автореф. канд... филол. наук : 10.02.20. НАН России. Москва : 2010. 18 с.
26. Гринда Ю. І. Особливості організації тексту та дискурсу Дена Брауна у романі «Ангели та демони». *Гуманітарний вісник. Сер. Іноземна філологія*. Вип. 13. Черкаси : Видавництво ЧДТУ, 2009. С. 23 – 26.
27. Гундорова Т. Український літературний постмодерн. Київ : Критика, 2005. 258 с.
28. Давидова О. В. Соціолінгвістичний аспект функціонування лінгвокультурних реалій в англomовній художній літературі та їх відтворення українською мовою. Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2018. 116 с.
29. Дугин А. Конспирология. Наука о заговорах, секретных обществах и тайной войне. Москва : РОФ «Евразия», 2005. 624 с.
30. Зорівчак Р. П. Реалія в художньому мовленні: перекладознавчий аспект. Львів : Іноземна філологія, 1994. 286 с.
31. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів : Вид-во при ЛНУ, 1989. 216 с.
32. Зорівчак Р. П. Статус реалії як перекладознавчого терміна. Київ : А.С.К., 1985. 164 с.
33. Иконникова Н. К. Социальный и культурный аспекты коммуникативного взаимодействия. Независимый институт гражданского общества. 2009. С. 158 – 168.
34. Кокшенева К. Постчеловеческая эра Дэна Брауна URL: [http://ruskline.ru/monitoring\\_smi/2013/10/17/postchelovecheskaya\\_era\\_dena\\_brauna](http://ruskline.ru/monitoring_smi/2013/10/17/postchelovecheskaya_era_dena_brauna) (дата звернення: 18.04.2020)
35. Комиссаров В. Н. Лингвистика перевода. Москва : Международные отношения. 1980. 167 с.
36. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. Москва : 2001. 256 с.

37. Коновалова Э. К. Сложность отображения национального колорита при переводе оригинального текста. *Филологические науки в России и за рубежом : материалы I Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.)*. Санкт-Петербург : Реноме, 2012. С. 206 – 209. URL: <https://moluch.ru/conf/phil/archive/26/1735/> (дата звернення: 05.12.2020).
38. Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ : Видавництво Київського університету. 1971. 131 с.
39. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Вища школа, 1982. 165 с.
40. Корнієнко О. Д. Особливості перекладу реалій. URL: <http://intkonf.org/kornienko-od-osoblivosti-perekladu-realiy/> (дата звернення: 25.05.2020)
41. Котеленець М. П. Особливості передачі українських реалій у сучасній англійській прозі. *Держава та регіон*. 2011. No 1. С. 71 – 77.
42. Крутоголова О., Рябова Ю. Слова-реалії як розряд безеквівалентної лексики (на матеріалі творів О. Забужко та їхніх перекладів). *Studia methodologica*. 2014. No 39. С. 163 – 168.
43. Купина Н. А. Массовая литература сегодня. Москва : Наука, 2008. 160 с.
44. Латышев Л. К., Семёнов А. Л. Перевод: теория, практика и методика преподавания. Учеб. пособие. Москва : 2003. 192 с.
45. Левицкая Т. Р., Фитерман А. М. Теория и практика перевода с английского языка на русский. Москва : Издательство литературы на иностранных языках, 1963. 263 с.
46. Левітін Т. Л. Структури й семантичні особливості відтворення німецько- та англійських реалій українською мовою. *Міжмовна та міжкультурна комунікація*. 2012. Том 2. No 1. С. 96 – 102.
47. Левый И. Искусство перевода. Москва : Прогресс, 1974. 134 с.

48. Лотоцька О. Особливості перекладу мовних реалій як одиниць безеквівалентної лексики (на основі англомовних прозових творів О. Генрі). *Наукові виклади*. 2012. № 3. С. 72 – 74.
49. Льюис Р. Д. Деловые культуры в международном бизнесе. Москва : 2001. 446 с.
50. Мельник О. І. Адекватність та еквівалентність перекладу суспільно-політичних реалій. URL: [http://zavantag.com/tw\\_files2/urls\\_13/2145/d-2144930/7z-docs/36.pdf](http://zavantag.com/tw_files2/urls_13/2145/d-2144930/7z-docs/36.pdf) (дата звернення: 08.05.2020)
51. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода. Москва : Московский лицей, 1996. 208 с.
52. Мороз Н. А. Когнитивный аспект перевода языковых реалий поэмы Н. В. Гоголя «Мертвые души» с русского языка на английский язык. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2009. № 39 (117). С. 115 – 117.
53. Мосиенко Л. В. Лингвокультурологическая проблема классификации реалий. *Вестник Оренбургского государственного университета*. 2005. № 11. С. 155 – 161.
54. Мусієнко О. Відтворення авторського стилю Дена Брауна в англоукраїнському перекладі (на матеріалі твору «Втрачений символ»). *Мовні і концептуальні картини світу наукове видання: [збірники]* Київ : нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2012. Вип. 42. Ч. 1. С. 73 – 180
55. Немонежная В. Ю. Иноязычные вкрапления в художественном тексте как переводческая проблема (на материале русских переводов произведений А. Конан Дойла на историческую тематику): *автореф. канд... филол. наук* : Москва : 2006. 26 с.
56. Ожегов С. И. Лексикология. Лексикография. Культура речи: учебное пособие. Москва : Высшая школа, 1974. 352 с.
57. Петришен О. Г. Поняття «реалія» як складова частина безеквівалентної лексики. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. № 16 (1). С. 406 – 409.

58. Погрібна Т. А. Реалії як етнокультурні маркери в художньому тексті та їх переклад. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2016. № 10. С. 276 – 281.

59. Разумна К. А. Відтворення суспільно-політичних реалій української сучасності в британському публіцистичному дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2017. № 26. Т. 2. С. 119 – 121.

60. Реформатский А. А. Перевод или транскрипция? *Восточно-славянская ономастика*. Москва : Наука, 1972. С. 300 – 318.

61. Сапожникова Л. Н. Культурный компонент лексического значения собственных имен и их адъективных дериватов. *Лексика и культура*. Тверь : Тверской государственной университет, 1990. С. 86 – 91.

62. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. Издательская группа «Прогресс», Москва : 1993. 656 с.

63. Соболев Л. Н. Пособие по переводу с русского языка на французский. Москва : Изд-во лит. на иностр. языках, 1952. 289 с.

64. Стукалова О. В. Литературный процесс на рубеже XX–XXI вв.: между «волей к смыслу» и диктатом рынка [Электронный ресурс]. *Педагогика искусства: электронный научный журнал*, 2007. № 4. URL: [http://www.art-education.ru/AE-magazine/archive/nomer-4-2007/stukalova\\_30-12-2007](http://www.art-education.ru/AE-magazine/archive/nomer-4-2007/stukalova_30-12-2007) (дата звернення: 15.04.2020)

65. С у п е р а н с к а я А. В. П р и н ц и п ы  
п е р е д а ч и б е з э к в и в а л е н т н о й л е к с и к и .  
В е л и к о б р и т а н и я ,  
л и н г в о с т р а н о в е д ч е с к и й с л о в а р ь .  
М о с к в а : Н а у к а , 1978. С. 468.

66. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. Москва : 2000. 624 с.

67. Тимко Н. В. Достижение культурного понимания в переводе. *Вестник ВГУ. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация*. Воронеж : 2009. №1. 254 с.
68. Томахин Г. Д. Реалии в языке и культуре. *Научно-методический журнал*. 1997. № 3. С. 13 – 18
69. Томахин Г. Д. Реалии-американизмы: Пособие по страноведению. Москва : Высш. шк., 1988. 240 с.
70. Торговец Ю. І. Особливості функціонування суспільно-політичних реалій в текстах американської лінгвокультурної традиції: лексико-семантичний контекст. URL: [http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4085/1/Y\\_Torhovets\\_NVKHNDU\\_17\\_GI.pdf](http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4085/1/Y_Torhovets_NVKHNDU_17_GI.pdf) (дата звернення: 12.04.2020)
71. Уорф Б. Л. Отношение норм поведения и мышления к языку. Новое в лингвистике. Вып. 1. Москва. 1960. С. 135 – 168.
72. Федоров А. В. Введение в теорию перевода. Москва, 1963. 330 с.
73. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Учеб. пособ. для ин-тов и факультетов иностр. языков. 5-е изд. Санкт-Петербург : Филологический факультет СПбГУ; Москва : ООО «Издательский Дом «Филология Три», 2002. 416 с.
74. Федоров А. О художественном переводе. Работы 1920-1940-х годов. URL: <https://www.livelib.ru/book/1001481579/about-o-hudozhestvennom-perevode-raboty-19201940h-godov-andrej-fjodorov> (дата звернення: 26.04.2020)
75. Фененко Н. А. Язык реалий и реалии языка. Воронеж : Воронеж. гос. ун-т, 2001. 140 с.
76. Фінкель О. М. Теорія й практика перекладу. Забутий теоретик українського перекладознавства: *Зб. вибраних праць за ред. Л. М. Черноватого, В. І. Карабана*. Вінниця : Нова Книга, 2007. С. 49 – 182.
77. Флорин С. Муки переводческие: практика перевода. Москва : Высшая школа, 1983. 184 с.

78. Фридрих С. А. О теории перевода художественного текста. *Язык и культура: библиографический аспект проблемы*. Уфа : РИО Госкомиздата БАССР, 1990. С. 172 – 173.

79. Холл М. П. Энциклопедическое изложение масонской, герметической, каббалистической и розенкрейцеровской символической философии. 2-е изд. испр. Новосибирск : Наука, 1993. 794 с.

80. Хоменко О. Українські географічні реалії у перекладах Тараса Шевченка японською мовою: від інтерпретації до засвоєння. *Шевченкознавчі студії*. 2014. № 17. С. 355 – 364.

81. Хоссейн Дж. Безэквивалентная лексика как свернутый дискурс. *автореф. канд... филол. наук* : Москва : 2003. 132 с.

82. Чемес В. Ф. Вершина частотної парадигми рослинної термінології як один з етнокультурних маркерів у структурі національної мови. *Язык и культура. Первая международная конференция. Материалы*. Киев : 1992. С. 126 – 127.

83. Чепель Н. П. Прагматические аспекты перевода исторических реалий с русского языка на английский язык. *автореф. канд... филол. наук* : Москва : 2005. 28 с.

84. Черник О. О. Ідіостильова своєрідність концептуальної картини світу Дена Брауна. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер: «Філологічні науки (мовознавство)* : збірник наукових праць. 2019. № 11. С. 150 – 154.

85. Черник О. О. Концептосистема ідіодискурсу Дена Брауна. *Теорія і практика сучасної науки*. 15 – 16 травня 2019 р. Київ : «Міжнародний центр наукових досліджень», 2019. С. 48 – 50.

86. Черник О. О. Лексико-семантичні, лінгво-прагматичні та лінгвокогнітивні особливості афоризмів Дена Брауна (на матеріалі циклу романів про професора Ленгдона). *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2018. № 1. С. 137 – 142

87. Черник О. О. Романи Дена Брауна: жанр та концептосфера. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. Філологія*. 2016. Том 19. №1. С. 146 – 153.
88. Черник О. О. Типи реалій у романах Дена Брауна та їхнє функційне навантаження. *Актуальні питання філологічних наук: наукові дискусії: Міжнародна науково-практична конференція*. Одеса : Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2018. С. 75 – 79.
89. Чернікова Л. Ф., Зубкова Л. В. Мовні реалії та проблеми їх перекладу. *Культура народів Причорномор'я*. 2011. № 216. С. 172 – 178.
90. Шаховский В. И. Когнитивная матрица эмоционально-коммуникативной личности. *Вестник рудн. Серия: лингвистика*. 2018. Т. 22. № 1. С. 54 – 79
91. Швейцер А. Д. К проблеме лингвистического изучения процесса перевода. *Вопросы языкознания*. 1970. № 4. С. 30 – 42.
92. Шум О. Особливості відтворення реалій у перекладі (на прикладі німецькомовного варіанту роману І. Багряного «Тигролови»). *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2017. № 17. С. 167 – 172.
93. Шумагер Е. И. Фоновая лексика, ее своеобразие и связь с культурой. *Лексика и культура*. Тверь : Тверской государственной университет, 1990. С. 124 – 129.
94. Языкова Е. В. Интерпретация текста и проблемы художественного перевода. *Язык и культура: библиографический аспект проблемы*. Уфа : РИО Госком-издата БАССР, 1990. С. 199 – 200.
95. Boas F. Some Problems of Methodology in the Social Sciences. *The New Social Science*. Ed.: White Leonard B. University of Chicago, 1930. P. 84 – 98.
96. Burstein D. *Secrets of the Code: The Unauthorized Guide to the Mysteries Behind The Da Vinci Code*. London : Orion Books Ltd., 2005. 150 p.
97. Cawelti J. G. *Suspense: Conceptualizations, Theoretical Analyses and Empirical Explorations*. Lawrence Erlbaum Associates, NY : Prestel, 1996. 361 p.



98. Clyne M. *Inter-Cultural Communication at Work: Cultural Values in Discourse*. Cambridge : 1994. 250 p.
99. Grossman L. How good is Dan Brown's «The lost symbol»? – URL: <http://www.time.com/time/arts/article/0,8599,1923182,00.html> (дата звернення: 17.03.2020)
100. Hofstede G. H. *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. New York : McGraw Hill., 1997. 573 p.
101. Ischenko I. Difficulties While Translating Realia. *Вісник Дніпропетровського Університету Імені Альфреда Нобеля, Серія «Філологічні Науки»*. 2012. No 1 (3). С. 273 – 278.
102. Jandt F. *Intercultural Communication: An Introduction*. Newbury Park, 2000. 537 p.
103. Kardiner A. *The individual and his society*. New York: Columbia University Press. 1939. 240 p.
104. Maslin J. Fasten your seat belts, there's code to crack. URL: <http://www.nytimes.com/2009/09/14/books/14maslin.html> (дата звернення: 07.03.2020)
105. Nida E. Principles of correspondence. *The Translation Studies Reader*. ed. by L. Venuti. London and New York : Routledge, 2000. P. 126 – 140.
106. Sharifian F., Palmer G. B. *Applied Cultural Linguistics: Implications for Second Language Learning and Intercultural Communication*. Amsterdam : John Benjamins Publishing, 2007. 170 p.
107. Taylor G. *The Guide to Dan Brown's The Solomon Key*. DeVorss & Company, 2006. 213 p.
108. Wiseman R., Jolene K. *Intercultural Communication Competence*. Newbury Park, 1993. 255 p.

#### ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

109. Браун Д. Втрачений символ. / пер. з англ. В. Горбатька. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2011. 608 с. URL:

<https://www.rulit.me/books/vtrachenij-simvol-the-lost-symbol-uk-read-201962-1.html> (дата звернення: 17.02.2020)

110. Brown D. The lost symbol. L., 2009. 509 p. URL: [https://www.academia.edu/30867990/Dan\\_Brown\\_The\\_Lost\\_Symbol](https://www.academia.edu/30867990/Dan_Brown_The_Lost_Symbol) (дата звернення: 15.11.2019)